

ВОЛИНСЬКІ ЄПАРХІАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

За єдину Українську Помісну
Православну Церкву!

часопис
Волинської єпархії
Київського Патріархату

№ 3 (28) березень 2007

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

ЗА ЄДИНУ ПОМІСНУ УКРАЇНСЬКУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ!

12 березня в обласному академічному музично-драматичному театрі імені Тараса Шевченка – Волинський церковно-громадський форум "За Єдину Помісну Українську Православну Церкву". Представники духовенства й мирян єпархії, державні й громадські діячі, представники політичних партій, наукової і творчої інтелігенції, молодіжних та інших громадських об'єднань обговорюють проблеми, пов'язані з розколом українського Православ'я та шляхи подолання цього вкрай негативного для України явища. Мета форуму, співголовами якого стали єпископ Луцький і Волинський Михаїл та голова Луцької міської ради Богдан Шибан – розгляд і обговорення ідеї об'єднання усіх гілок Православ'я в Україні та утворення Єдиної Помісної Української Православної Церкви, визнаної всіма іншими Церквами. Наслідок роботи церковно-громадського заходу – видання збірника матеріалів і спеціального випуску нашого часопису, присвячених цій тематиці, всебічне висвітлювання події засобами масової інформації, а також доведення звернень форуму до Вселенського Патріарха, української влади й народу.

ОФІЦІЙНО

Заява прес-центру Київської Патріархії з приводу ініціатив щодо відновлення єдності українського Православ'я

У зв'язку з останніми подіями, які актуалізували питання відновлення єдності українського Православ'я, з благословення Патріарха Філарета прес-центр Київської Патріархії уповноважений роз'яснити позицію Київського Патріархату в цьому питанні.

На зустрічі Президента України Віктора Ющенка з єпископатом Київського Патріархату прозвучали ініціативи глави держави щодо можливих шляхів подолання розділення Православної Церкви в Україні. Під час спілкування ієрархи схвально сприйняли ці пропозиції. Єпископат погодився з тим, що держава не може втручатися у внутрішні питання церковного життя, що розв'язання канонічних та інших непорозумінь між православними конфесіями України – питання міжцерковного діалогу. Разом з тим була схвально сприйнята позиція Президента України щодо того, що розділення Православ'я негативно впливає на все життя українського суспільства, а тому держава не може повністю відсторонюватися від розв'язання цієї проблеми. Обов'язок держави полягає у тому, що, з одного боку, вона повинна виступати гарантом дотримання законних прав віруючих, забезпечувати виконання законодавства, з іншого – вона має право і обов'язок виступити посередником діалогу між православними конфесіями.

Єпископат Київського Патріархату переконаний, що держава повинна дієво сприяти утворенню в Україні Єдиної Помісної Православної Церкви, бо без єдності та незалеж-

ності Православної Церкви в Україні державна незалежність нашої країни не може бути міцною. Також і соціологічні опитування свідчать, що тих, хто підтримує незалежність Православної Української Церкви, значно більше, ніж тих, хто виступає за її підпорядкування Московському Патріархату.

Єдина Помісна Православна Церква сприятиме консолідації українського суспільства, зміцненню єдності нашої держави, за що виступають представники різних політичних таборів. Утвердження Єдиної Помісної Православної Церкви також сприятиме розв'язанню існуючих нині майнових конфліктів між Київським і Московським Патріархатами, безконфліктному завершенню процесу повернення державою націоналізованого церковного майна.

З метою просування у процесі утвердження Єдиної Помісної Православної Української Церкви Київський Патріархат підтверджує свою готовність до діалогу з представниками УПЦ Московського Патріархату. Як підтвердження добрих намірів від імені Київського Патріархату Святійший Патріарх Філарет висловив готовність підтримати пропозицію Президента України щодо введення тимчасового взаємного мораторію на перехід парафій з одної православної юрисдикції в іншу, бо такі переходи часто стають причиною загострення міжконфесійного протистояння.

На жаль, єпископат УПЦ Московського Патріархату виявив свою неготовність до конструктивних кроків у напрямку відновлення єдності Православної Церкви в Україні.

Рішенням зібрання архієреїв УПЦ МП від 24 січня 2007 р. було ухвалено "утриматися від створення ... двосто-

ронної комісії, оскільки УПЦ КП, не маючи апостольської спадкоємності ієрархії, не може бути еклезіологічно рівноправним учасником діалогу". Натомість в односторонньому порядку було створено "комісію УПЦ з відновлення єдності українського Православ'я". До її компетенції було віднесено "пошук шляхів і методів, а також розробка механізмів відновлення єдності українського православ'я шляхом церковнодисциплінарних норм, передбачених канонічним правом Вселенського Православ'я".

Нарешті, після майже п'ятнадцяти років закликів з нашого боку, єпископат УПЦ Московського Патріархату зміг задекларувати створення хоч якоїсь структури, до компетенції якої входить опіка питанням церковної єдності. Київський Патріархат може відзначити це як певну позитивну ознаку. Разом з тим доводиться із жалем констатувати, що запропонована концепція так званого "діалогу" для представників УПЦ Київського Патріархату є образливою і неприйнятною.

Щонайменше викликає подив твердження про те, що УПЦ Київського Патріархату не має апостольської спадкоємності ієрархії. Хіротонії архієреїв нашої Церкви, так само, як і хіротонії архієреїв УПЦ Московського Патріархату, мають апостольську наступність через Святійшого Патріарха Філарета. Те, що Київський Патріархат як Помісна Церква поки що не має загальноправославного визнання, не означає, що інші Помісні Церкви не визнають наявності апостольської наступності нашої ієрархії. Так зване "позбавлення сану та анафематствования" Патріарха (Продовження на 2 стор.)

Боголюб'язний читачу!

«Волинські єпархіяльні відомості» – надійна підмога та корисний засіб у духовному житті православних волинян. Аби часопис став таким і для Вас – зробіть перший крок назустріч: передплатіть його в будь-якому поштовому відділенні області, починаючи з будь-якого місяця. Передплата вартість одного примірника з доставкою – лише 30 к.

(без вартості приймання передплати). Передплатний індекс у поштовому каталозі обласної періодики – 91241.

Надсилаємо газету передоплатою у всі регіони України та в усі країни світу.

Архів основних публікацій часопису, оперативні церковні новини тощо – в інтернеті за адресою: www.pravoslavja.lutska.ua

ОФІЦІЙНО

(Закінчення. Початок на 1 стор.)

Філарета Архієрейським собором РПЦ є неканонічним і недійсним. Тому в питанні апостольської наступності УПЦ МП та Київський Патріархат знаходяться в однакових умовах. Ще більш дивним є вищевказане твердження про "еклезіологічну нерівність" у світлі того, що УПЦ МП вже проводить переговори з УАПЦ, хоч наступність хіротонії її Предстоятеля та окремих ієрархів також походять від Святейшого Патріарха Філарета.

В офіційному повідомленні УПЦ МП про рішення зібрання її архієреїв від 24 січня 2007 р. стверджується, що з їхньої точки зору "поняття „відновлення єдності“ означає повернення відпалих від церковної єдності через усвідомлення гріху розколу, тобто покаяння, у лоно Української Православної Церкви" (Московського Патріархату). Тому члени вищевказаної комісії УПЦ МП "зможуть приймати тих, хто ухилився в розкол, вислуховувати їхні можливі ініціативи, а також мати судження з цього приводу".

Такі формулювання умов та форма роботи комісії УПЦ МП "з відновлення єдності українського православ'я" свідомо принижують представників Київського Патріархату як сторону можливого діалогу. Представники Київського Патріархату не мають наміру через посередництво вказаної комісії "каятися" або "повертатися в лоно" Московського Патріархату. У зв'язку з тим, що можливі зустрічі представників Київського Патріархату з членами вказаної

комісії можуть оцінюватися як бажання "покаятися" перед Московським Патріархатом та "увійти в його лоно", представники Київського Патріархату вимушені утриматися від співпраці з цією комісією на подібних умовах.

Підставою для того, щоб утриматися від подібного роду зустрічей, є також те, що склад комісії невизначений, авторитетність та компетенція її невідома, бо у згаданому

офіційному повідомленні ці моменти описані нечітко або опущені. Разом з тим Київський Патріархат заявляє про свою готовність до діалогу з компетентними представниками УПЦ МП, якщо форма такого діалогу буде позбавлена образливих натяків та двозначності.

Мета такого діалогу – реальне досягнення порозуміння між УПЦ МП та Київським Патріархатом, припинення ворожнечі між ними та зрештою – Єдина Помісна Українська Православна Церква. Тому нам не потрібний діалог заради діалогу, яким представники Московського Патріархату прагнуть підмінити реальне вирішення існуючих проблем.

В основі позиції Київського Патріархату лежить прагнення не на словах, а ділом виявляти заповідану Богом любов до всіх, а особливо до наших співбратів у православній вірі, які належать до УПЦ МП. Ми хочемо говорити з ними та бути почутими. Але доки з боку УПЦ МП не буде належної реакції на наші прагнення, переконані, що не пусті розмови навколо можливого діалогу, а реальне зміцнення Київського Патріархату, збільшення його суспільної підтримки, поширення правдивих знань про необхідність існування Єдиної Помісної Української Православної Церкви сприятимуть наближенню того часу, коли буде відновлено єдність українського Православ'я. Віримо, що на це є благословення Боже!

"Українське Православ'я" – Uaorthodox.org

ІСТОРІЯ

ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ ПОМІСНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Розділення українського Православ'я в 1990–1992 рр. поклало початок складному періодові буття українського народу. Відтоді й по сьогодні одна його частина прагне утворення Єдиної Помісної Української Православної Церкви. Інша ж – бажає залишатися в лоні російської. Причому, розкол негативно впливає не тільки на розвиток духовності нації. Його наслідки дедалі більше спостерігаємо в інших сферах суспільного життя, а, насамперед, в українській політиці, діяльності політикуму країни, окремих представників якого, на жаль, важко назвати патріотами. Також поділ Української Церкви, безперечно, підриває основи національної безпеки й цілісності України.

Політичний чинник як один із аспектів утворення єдиної помісної Церкви в Україні сьогодні обговорюється чи не найчастіше. Серед тих, хто заперечує важливість і необхідність політичних передумов у цьому процесі – поокремі ієрархи, які, несучи архіпастирське служіння серед українців, бачать себе винятково в Російській Церкві. Типовою для них є позиція архієпископа Херсонського і Таврійського Іоана (Сіопка), оприлюднена на сайті "Православ'я в Україні" (orthodoxy.org.ua): "Роль державної влади в процесі лікування розколу повинна бути наступною: невтручання у внутрішньоцерковні справи, тому що Церква відділена від держави, згідно з законодавством України". Це – застосування подвійних стандартів. Адже вони, намагаючись виключити український політикум зі справи об'єднання українського Православ'я, свідомо сприймають і поширюють інший – російський.

Протягом всієї своєї історії Православ'я завжди орієнтувалося на співпрацю і навіть певну залежність від політичної влади. В апостольську добу першоосновою територіального розподілу Церков був адміністративний поділ Римської імперії на провінції. Про це свідчить Святе Письмо, канони, історичні джерела. Зокрема, 17 канон IV Вселенського Собору чітко прив'язує кордони єпархії до політичних кордонів адміністративних територій: "якщо імператорською владою постане нове місто, то розподіл церковних парафій треба робити відповідним до адміністративного й земельного районування". Це ж підтверджують і інші канони й правила, які мають величезне значення у розвитку Православ'я, бо в них чітко допускається можливість змін встановленої церковно-адміністративної системи. На основі цих правил обгрунтовується утворення нових автокефальних Помісних Церков.

Політичний чинник лежить в основі проголошення й визнання автокефалії тієї

чи іншої Православної Церкви. І якщо сам факт співіснування багатьох Помісних Церков декого не переконує – незаперечні аргументи цьому знайти неважко, досліджуючи історію і не тільки церковну.

Після політичного об'єднання Іверії цар Вахтанг I Горіслан 467 року оголосив, за згодою Візантії, Грузинську Церкву автокефальною. Після поневолення Грузії Росією політичними передумовами для проголошення відновлення автокефалії Грузинської Церкви стало зречення 1 березня 1917 року Миколою II престолу. Російська Церква визнала Грузинську під час II Світової війни, але винятково під тиском Кремля. Всі інші

Церкви визнали цю автокефалію 4 березня 1990 року внаслідок змін в Радянському Союзі, що пом'якшили міжнародну ситуацію.

Болгарський князь Симеон, завдяки зростанню політичної ваги країни та внаслідок військової перемоги над Візантією домігся 919 року проголошення автокефалії Болгарської Церкви з Предстоятелем у патріаршому сані. А дещо пізніше зусилля царя Петра змусили Константинополь визнати незалежність православних болгарів, хоч і не надовго.

Велика роль політичного чинника простежується в становленні автокефалії Сербської Церкви. Собор, який 1346 року проголосив незалежний Сербський Патріархат, був зиніційований і скликаний коро-

лем Стефаном VI Душаном. Константинопольський Патріарх, звісно, не визнав цього рішення й 1352 року відповів анафемою, але вже 1375-го внаслідок знову ж таки політичних причин, її знято й автокефалію визнано.

1389 року Сербію захопили турки, й Церква втратила самостійність. Через кілька століть, 1557 року, завдяки активній діяльності великого візиря Османської імперії Махмуда Соколовича Патріархат відновлено, а Першоієрархом став рідний брат візиря Макарій. 1766 султан Мустафа III знову позбавив Сербську Церкву незалежності, але тільки-но в 1815 року серби позбулися турецького іга, як князь Мілош I Обренович одразу ж зайнявся влаштуванням церковного питання. 1832 року уряд домігся автономії, а 1879 – автокефалії. Показовим тут є обгрунтування позиції держави міністром закордонних справ Сербії: "Як скоро втратила силу... васальна залежність князівства, то втратили силу й постанови конкордату 1832 року Сербії з Царгородським Патріархатом". Цікаво, що після визнання автокефалії сербський уряд 18 жовтня 1881 р. усунув промосковського митрополита Михаїла й заточив його в монастир св. Петра.

Московський Патріархат постав внаслідок рішучих дій саме державної влади. Коли 1588 року Вселенський Патріарх Єремій II відвідав Москву – йому запропонували поставити Патріарха в Москві. Негативна відповідь коштувала Єремії піврічного арешту, після чого він задовольнив "прохання" Бориса Годунова. Більше того, зважаючи на наполягання бояр і московського царя Вселенський Патріарх вимушений був навіть

вдруге рукопокласти обраного на Московському Соборі 1589 року єпископа Іова, тепер уже на Московського Патріарха.

Лише активна позиція делегатів Перших та Других Національних Зборів Греції, які у 1821 і 1823 роках обговорювали питання автокефалії Церкви, дала змогу змінити громадську думку та схилити більшість кліриків до ідеї набуття автокефалії. Чітко пов'язуючи необхідність незалежності Церкви в боротьбі за утвердження політичної незалежності, регенти ініціювали королівський указ, підписаний Фрідрихом 15 березня 1833 року про створення спеціальної Комісії для вироблення Статуту автокефальної Елладської Церкви, яку очолив міністр церковних справ Спиридон Трикупис. Про-

ект комісії був обговорений і схвалений Радою Міністрів Греції. Уряд зібрав Собор і таємно переконав кожного єпископа в необхідності проголошення автокефалії. Аж через 17 років при значному впливі уряду автокефалію визнав Константинополь.

Проголошення незалежності Албанії 1912 року – політичні передумови для проголошення й автокефалії Албанської Церкви, що й сталося 11–12 вересня 1922 року на Великому Албанському Церковно-народному Соборі. Упродовж багатьох років боротьби за визнання політикум країни неодноразово допомагав Церкві. Зокрема, коли в 30-х роках минулого століття Константинопольський Патріарх заборонив албанським єпископам служити в храмах, уряд вислав із країни всіх представників цього Патріарха. Активні дії політиків усе ж спричинили визнання Албанської Церкви 12 квітня 1937 року.

У Польщі після закінчення бойових дій Першої світової війни уряд розпочав кампанію для отримання Православною Церквою автокефалії. Деякі дослідники вважають, що отримання незалежності Церкви в Польщі 1924 року – виняткова заслуга польської дипломатії. Варто зазначити, що сприяння урядом автокефалії Православної Церкви здійснювалося при тому, що він був прокатолицький.

Чехи й словаки одержали автокефалію завдяки політиці Радянського Союзу через залежний від Кремля Московський Патріархат. Так само, як до складу новоствореної ООН були включені Україна та Білорусія на правах самостійних членів, так і у Вселенському Православ'ї Москві вигідніше було мати якнайбільше відносно самостійних Церков. Тому 1951 з ініціативи РПЦ було проголошено автокефалію Чехословацької Церкви, яку через якийсь політичний підтекст не визнавав Вселенський Патріарх аж до 1998 року.

Значною мірою, усі ці приклади – наслідок відсутності чіткої регламентації утворення Помісної Церкви в канонах. Найближчим часом, на жаль, упорядкування цих питань не передбачається, адже для цього необхідно скликати Вселенський Собор. Тому можна стверджувати: політичні передумови відіграватимуть і надалі ключову роль в проголошенні автокефалії будь-якої Православної Спільноти. І хоч би як кому не хотілося заперечити це – український політикум, якщо він бажає забезпечення національної єдності та державної цілісності, повинен робити послідовні й рішучі кроки, аби раніше чи пізніше ми мали єдину Помісну Українську Православну Церкву.

+ МИХАЇЛ, єпископ Луцький і Волинський

ВАРТО ЗНАТИ

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я: ПОЗИЦІЯ ІЄРАРХІВ УПЦ МП

Останнім часом питання надання Українській Церкві статусу автокефальної активно обговорюється не лише серед кліру та вірних Київського Патріархату, а й у владних кабінетах, громадських, неурядових організаціях та, як не дивно, серед ієрархів та священників Української Православної Церкви Московського Патріархату. Протягом усіх років незалежності державні мужі, включаючи Президентів Кравчука та Кучму, наголошували на необхідності утворення в Україні Єдиної Помісної Православної Церкви. Численні опитування громадян свідчать про схвальне ставлення суспільства до ідеї не лише об'єднання Церков, але й до набуття Українською Церквою автокефалії, тобто незалежності та визнання з боку інших Помісних автокефальних Православних Церков. Напевне, не варто повторювати, що в такому випадку Українська Церква стала б найбільшою за числом вірних, храмів та монастирів серед усіх православних Церков. Та, на жаль, протягом 15 років декларації так і не втілились у життя, а бажання більшої частини населення нехтувались в угоду інтересам лише однієї православної деномінації, центр якої знаходиться за межами України, а саме в Москві. В Україні ця структура відома під назвою Московський Патріархат, хоча в Міністерстві юстиції вона зареєстрована як Українська Православна Церква. Наприкінці 2006 року, 22 листопада було прийнято "Звернення Священного Синоду УПЦ до Президента України", в якому висловлена позиція Московського Патріархату щодо питання про Єдину Помісну Церкву. А вже 24 січня 2007 року єпископат УПЦ МП зібрався "для обговорення звернення від 22.11.2006р." (цитата за оф. сайтом). Чи не дивним виглядає той факт, що спочатку звернення приймають, а через два місяці його починають обговорювати? Очевидно, що за ці два місяці в середині УПЦ МП відбулися процеси, які змусили єпископат по-новому поглянути на церковну ситуацію в державі. Що ж відбулось за цей короткий проміжок часу?

12 січня 2007 року на зустрічі з єпископатом Української Православної Церкви Київського Патріархату Президент України В. Ющенко озвучив ідею створення спільної комісії УПЦ МП і УПЦ КП для вирішення проблемних питань розвитку православ'я в Україні. Реакція МП на цю ідею виглядає не менш дивною, ніж обговорення власного "Звернення" через 2 місяці. В офіційному повідомленні зазначається, що "Собор прийняв рішення, у випадку офіційного звернення до УПЦ МП Віктора Ющенка з вищевказаною пропозицією, утриматися від створення подібного роду двосторонньої комісії..."

Є і ще один непомітний, але дуже важливий акцент у цій заяві. По суті, Московський Патріархат в Україні визнає розділення Православ'я, а значить визнає й існування інших православних деномінацій у країні. Усі заяви про помісність УПЦ прекреслюються словами з власної ж заяви Священного Синоду. Бо, а-priori, не може бути Єдиної Помісної Церкви в державі, де існують кілька Православних Церков, що претендують на помісність. Окрім того, Священний Синод УПЦ МП, констатує розділення українського Православ'я, фактично визнає, що Київський Патріархат – це православна Церква, хоча й не визнана Московською Патріархією. А значить, усі заяви з боку Московської Патріархії про те, що УПЦ КП це секта, єресь, самочинне зібрання тощо, м'яко кажучи, надумані та неправдиві. Бо дивно було б вважати, що Священний Синод Української Православної Церкви Московського Патріархату прагне відновлювати єдність з сектантами, єретиками та самочинцями, для чого створює власну комісію.

Присутність противників налагодження нормальних стосунків з УПЦ КП в лоні УПЦ МП не викликає сумнівів. Але чи є в середині УПЦ МП сили, які все ж прагнуть

діалогу, сили, які сприймають і, більше того, підтримують ідею Єдиної автокефальної Церкви? Достеменно стверджувати не візьметься ніхто, але, зважаючи на публічні висловлювання архієреїв Московського Патріархату, спробуємо проаналізувати процеси, що відбуваються в цій Церкві, та позиції, на яких стоїть єпископат УПЦ МП.

В УПЦ МП існує міцна проросійська група, яка виступає категорично проти будь-яких об'єднаних процесів та, тим паче, відокремлення від Московської Патріархії. Ця група небагаточисельна, але дуже потужна. Адже в ній ми бачимо "важку артилерію" Московського Патріархату в Україні. Це одеський митрополит Агафангел (депутат облради від Партії регіонів), один з тих, хто не голосував за незалежність України, будучи депутатом Верховної Ради у 1991 році; це чернівецький митрополит Онуфрій, якого деякі кола в Москві бачать на місці предстоятеля УПЦ МП після митр. Володимира; це донецький митрополит Іларіон, близький знайомий нинішнього Прем'єр-міністра; це намісник Києво-Печерської Лаври архієпископ Павло, відомий своєю фобією до Київського Патріархату та постійними конфліктами з працівниками Києво-

Печерського національного заповідника.

Відзначимо також єпископів, які напевно готові піти на загострення стосунків з Москвою хоча б тому, що вони свого часу отримали підтримку звідти, або через особливості власного менталітету та характеру. Це харківський митрополит Никодим – ініціатор сумнозвісного "Харківського собору", дніпропетровський митрополит Іриней, який свого часу очолював Львівську та Рівненську кафедри, кримський митрополит Лазар, тернопільський архієпископ Сергій та кіровоградський єпископ Пантелеймон, якому восени 2004-го нібито було видіння, що свідчило про майбутнє президентство Віктора Януковича.

До цієї ж когорти треба віднести єпископа Іполита. Він родом з Донбасу, до 1996 року очолював Донецьку єпархію, після чого на три роки був відсторонений від управління єпархією, заборонений в служінні за масові переміщення кліру в єпархії (200 переміщень при 189 парафіях). Він стверджує, що статус автономії з широкими правами для УПЦ МП насправді є неканонічним, а УПЦ МП не повинна розглядатись навіть як екзархат у складі РПЦ. Деякі джерела стверджують, що саме після його відсторонення на Донбасі з'явилися парафії Київського Патріархату та греко-католицької церкви. Звернімо увагу на те, що до листопада цей архієрей очолював набагато потужнішу Тульчинську єпархію, яка 2000 року збрала більше підписів на підтримку канонізації останнього російського імператора Миколи II, ніж уся Московська єпархія. У свою чергу, архієпископ Хустський і Виноградівський Іоанн (Сіопко) був призначений на передостанньому засіданні Синоду УПЦ МП на Херсонську кафедру. Біографія цього архієрея є теж дуже цікава. Він родом з Рівного, закінчив Львівську духовну семінарію УАПЦ, а 1993 року був єпископом Вишгородським в УПЦ КП, після чого перейшов до Московського Патріархату. Його попередник на Херсонській кафедрі архієпископ Іонафан (Єлецькіх) відомий не

лише в Україні, але й за її межами. Саме він першим з єпископату РПЦ переклав текст Божественної Літургії сучасними російською та українською мовами. Саме його разом з митрополитом Луганським Іоанікієм на початку року українофобські та провітренківські організації "Союз православних громадян" та "Отечество" звинуватили в підтримці ідеї автокефалії. Перестановки на трьох кафедрах свідчать про те, що єпископи, які підтримують "партію війни" в РПЦ, втрачають сильні та впливові кафедри в центрі та на півдні України. І навпаки, в центрі України сконцентровується єпископат, який підтримує предстоятеля УПЦ МП і є більш лояльним до ідеї утворення Єдиної Помісної Церкви. Не можна обійти увагою черкаський єпископ Софронія, відомого своїми неодноразовими зверненнями до священноначалія РПЦ та єпископату УПЦ МП, щоб вони попросили Патріарха Московського надати автокефалію. У своєму зверненні до єпископату архієпископ Софроній пише: "Зараз як ніколи для нашої Православної Церкви настає найкрайній час у вирішенні проблем щодо її статусу, і якщо ми й тепер змарнуємо цю можливість,

факт, що Церковь Московского Патриархата сегодня является на Украине стержневой, активно игнорируется властью". Про який бій і наказ говорить владика Августин, можна лише здогадуватись. Щоправда, є підстави вважати, що цей архієпископ, який на Галичині готовий в бою відстоювати інтереси Росії, після двох останніх засідань Священного Синоду став врешті лояльним до інтересів України та її Церкви. Напередодні Великого Посту було опубліковано "Звернення православної галицької інтелігенції" до владика Августина. Ця "православна галицька інтелігенція" звертається до владика Августина російською мовою, хоча останній чудово володіє українською і просить у жодному разі не допустити автокефалії Української Церкви. У чому необхідність такого звернення? Можливо, владика Августин змінив своє ставлення до питання української автокефалії? Судити про це важко. Відзначимо лише, що останнім часом цей відомий архієрей став набагато стриманішим у коментарях та публікаціях щодо питання об'єднання Церков в Україні.

Безумовно, ми не можемо обійти увагою одну з найдревніших кафедр, а саме Володимир-Волинську. Про позицію архієпископа Володимир – Волинського Симеона судити не беремося, а от ставлення духовенства цієї єпархії, як до речі, й сусідньої Луцької, яку очолює митрополит Ніфонт, неодноразово оприлюднювалось в місцевих засобах масової інформації. Влітку 1997 р. на єпархійних зборах за участю 190 священників і 350 парафіяльних активістів було ухвалено звернення благочинних і духовенства Володимир – Волинського – Ковельської єпархії до предстоятеля УПЦ митрополита Володимира. Метою звернення було визначено невідкладне встановлення автокефалії з низів, якщо вона гальмується зверху. У зверненні говорилося, що, ставши фактично сформованою, незалежною й визнаною, УПЦ повинна оголосити себе Помісною й тоді просити Церкви Вселенського Православ'я, серед них і РПЦ, прийняти її до молитовного єднання. У лютому 1998 р. Комітет із захисту Православ'я і взаємодопомоги у західному регіоні України (9 єпархій) вкотре звернувся до Синоду УПЦ з вимогою соборного розв'язання питання автокефалії Церкви. Нагадаємо також про відкритий лист викладачів Волинської духовної семінарії цієї Церкви, опублікований у газеті "Волинь", в якому говориться про підтримку ідеї незалежності Української Церкви. Варто зауважити, що лише в кількох єпархіях УПЦ МП благословляється богослужіння в храмах, де цього прагне громада, українською мовою. Серед них – дві волинські єпархії УПЦ МП, що недвозначно говорить про сприйняття і духовенством, і вірними ідеї Єдиної Помісної Української Православної Церкви.

Головне, щоб вірні та священники, громадськість і влада, преса активно включились у процес обговорення цієї проблеми. Необхідність якомога швидшого її розв'язання ні в кого уже не викликає сумнівів. Це розуміють і в Московському Патріархаті, а тому активно намагаються вийти на новий рівень діалогу і співпраці. Підтвердженням цього служать слова священника Петра Зуєва зі статті в газеті "Дзеркало тижня" та відомого в церковних колах московського диякона Андрія Кураєва. Головною причиною того, що в РПЦ з 1992 року не скликається Помісний собор, він називає небажання надати автокефалію УПЦ. "Наверняка в Киеве пройдет архиерейский Собор, который выскажется за каноническую автокефалию. И тогда как Московскому Собору реагировать на такую их просьбу?"

Рано чи пізно Українська Церква отримає статус помісної та єдиної. Або... або Православ'я ризикує бути витісненим на маргінес сучасного життя України".

Протоієрей Віктор ПУШКО,
викладач Волинської духовної семінарії

ВАРТО ЗНАТИ

ПОСЛІДОВНА НЕПОСЛІДОВНІСТЬ

Московська Патріархія застосовує практику подвійних канонічних стандартів у боротьбі з автокефалією Української Церкви

17 травня 2007 р. у московському храмі Христа Спасителя відбудеться історичний акт об'єднання двох Церков. До Московського Патріархату приєднається Церква, заснована в двадцятих роках минулого століття білою еміграцією – Російська Православна Церква Закордонна (РПЦЗ) (ми свідомі того, що не всі в РПЦЗ сприймають це об'єднання і приєднується лише частина Церкви, проте наразі нас цікавлять принципи цього об'єднання).

Таким чином, буде ліквідовано розкол, що тривав у Російській церкві з 1928 р., коли російська діаспора юрисдикційно відокремилася від контрольованої комуністичним режимом Церкви в СРСР.

Варта уваги модель об'єднання. До останнього часу обидві Церкви вважали одна одну неканонічними та утримувалися від спілкування у таїнствах. Згадаймо й те, що РПЦЗ упродовж багатьох десятиліть перебувала в канонічній ізоляції та не мала євхаристійного спілкування з жодною Помісною Церквою. РПЦЗ в особі своїх першоєрархів навіть неодноразово оголошувала Московський Патріархат єретичним та безблагодатним. Єретичними вона вважала й деякі інші Церкви світового Православ'я, які, на думку РПЦЗ, відпали від Православ'я внаслідок участі в екуменічному русі та запровадження в деяких Церквах нового стилю. У свою чергу Московський Патріархат та інші Помісні Церкви неодноразово заявляли, що РПЦЗ є неканонічною та розкольницькою.

Однак Московський Патріархат та РПЦЗ увійдуть у повне спілкування без "принесення покаяння в гріху розколу" з обох боків. Питання про розкол винесено за дужки. Московський Патріархат та Зарубіжна Церква ведуть себе так, наче раніше мала місце лише штучна ізоляція однієї частини Помісної Російської Церкви від іншої. Отже, актів публічного каяття не буде. Відновлення спілкування відбудеться урочисто та в спосіб, що не принижує жодну зі сторін. Першоєрархи РПЦ та РПЦЗ Патріарх Олексій II та митрополит Лазар урочисто підпишуть "Акт про встановлення канонічного спілкування" і спільно звершать Святу Літургію.

Чи можливо було б в аналогічний спосіб об'єднати Українські Православні Церкви: УПЦ, УПЦ Київського Патріархату та УАПЦ? Для УПЦ Київського Патріархату та УАПЦ такий спосіб об'єднання є в цілому прийнятним. Однак для цього необхідно, щоб Українська Церква мала автокефальний устрій. А саме цьому і протидіє Москва.

Отже, об'єднання РПЦ та Зарубіжної Церкви демонструє, що на заваді об'єднання та остаточного ствердження Єдиної Помісної Православної Церкви в Україні стоять не об'єктивні канонічні перешкоди, а політична воля Російської ПЦ. На жаль, до російських та українських проблем в московських церковних можновладців зовсім різні підходи. Єднання МП та РПЦЗ підсилює авторитет російської держави, а отже, відповідає сучасному політичному курсу Кремля. А об'єднання Українських Православних Церков в одну Помісну Церкву підсилює Українську державу, яку Кремль розглядає як свого конкурента в Східній Європі та незалежність якої для Росії є небажаною.

Єрархам УПЦ доводиться сьогодні нелегко. Москва "подарувала" УПЦ "незалежність" в церковному управлінні (історія із призначенням архієпископа Марка Петровица в Сумах свідчить про ілюзорність цього принципу). Але вона не подарувала УПЦ реальної канонічної незалежності, неофіційно зберігаючи за собою істотні важелі впливу на її єпископат, включно з можливістю застосування канонічних санкцій до кожного відступника "єдино-правильної лінії". З іншого боку – Москва не забуває і "погладити по голові". Зворушливо читати поздоровлення Олексія II архієпископу Сарнінському і Поліському Анатолію з нагоди 25-річчя священнослужіння. Оце вгодив! Навіть від УПЦ не здогадалися поздоровити з прохідною подією, а от з Москви не забули!

Звернімо увагу на те, як інтерпретує об'єднання РПЦ з Зарубіжною Церквою митрополит Володимир (Сабодан). У своєму нещодавньому інтерв'ю українській редакції "Радіо Свобода" він, зокрема, заявив: "Я не знаю подробиць. Але прошу прийняти до уваги, що річ йде про дві сторони: Руська зарубіжна православна церква не розкольницька, ніхто не був заборонений з неї, вона є дійсною, а ми маємо справу з стороною розкольників, які заборонені Церквою і навіть відлучені від Церкви. Тут є різниця у можливості цих сторін".

Що ж, якщо ставати на його точку зору та визнавати законними всі канонічні заборони, що їх було накладено на Патріарха Філарета та інших єпископів Київського Патріархату то "відмінність у можливостях є". Але несуттєва, бо митрополит Володимир помилився, коли сказав, що ієрархія Зарубіжної Церкви не перебувала під заборонаю.

22 червня 1934 р. рішенням Священного Синоду МП на весь клір РПЦЗ було накладено заборону в священнослужінні як "ослушников законного священноначалія и учителей раскола". Синодальна постанова стверджувала: "Заграничных русских архиереев и клириков так называемой Карловацкой группы, как восставших на свое законное священноначалие и, несмотря на многолетние увещания, упорствующих в расколе, предать церковному суду по обвинению в нарушении правил святых апостолов 31, 34, 35, Двукратного Собора 13-15 и других с устранением обвиняемых, впредь до их раскаяния или до решения о них суда, от церковных должностей (если таковые они занимают)" (О Карловацкой группе, от 22 июня 1934 г. // Журнал Московской Патриархии. – М., 1934. – № 22).

Про те, який саме "еклезіологічний статус" мала РПЦЗ в очах Московського Патріархату до останнього часу свідчить також лист митрополита Сергія (Страгородського) до Патріарха Сербського, де Зарубіжна Церква або "Карловацка група", як називає її митрополит Сергій, оголошується "самочинним сборищем" (одне з канонічних визначень розколу), а її паства називається такою, що "отпала от Церкви Православной". (Послание Заместителя Патриаршего Местоблюстителя Блаженнейшему Патриарху Сербскому от 23 марта 1933 года, № 311). Розкольницькою вважав РПЦЗ також наступник митрополита Сергія на Московській кафедрі Патріарх Олексій I, який 10 березня 1945 р. опублікував своє звернення до єрархів карловацької орієнтації, де звинувачував їх у зраді архієрейської присяги та створенні розколу.

Ці підходи до "карловацьких розкольників" були домінуючими в Російській ПЦ до останнього часу, аж доки московські стратеги не відчули, що Зарубіжна Церква готова приєднатися до Московської Патріархії, але без будь-якого покаяння перед останньою. І ось РПЦЗ несподівано перестає бути "самочинним зібранням" і перетворюється на "законну" та "дійсну" Церкву, як от назвав її митрополит Володимир Сабодан у цитованому інтерв'ю.

Парадокс та й годі! Керівництво Московського Патріархату вважає можливим та відповідним священним канонам возз'єднатися з Зарубіжною Церквою без того, щоб остання була визнана "розкольницькою", а її клір приносив покаяння у гріху розколу. Крім того, Московський Патріархат приймає клір Зарубіжної Церкви без повторного рукопокладання у священний сан.

Водночас Московський Патріархат вважає, що об'єднання УПЦ з УПЦ Київського Патріархату можливе лише після того як: а) клір УПЦ КП "покається в гріху розколу"; б) приєднається до УПЦ; в) всі клірики УПЦ КП, які були рукопокладені єпископатом Київського Патріархату, будуть повторно рукопокладені у священний сан. Більше того, у своєму упередженому ставленні до незалежної Української Церкви ієрархи УПЦ Московського Патріархату дійшли так далеко, що вимагають повторення усіх таїнств, здійснених кліром УПЦ КП над своєю паствою. Аби було зрозуміло – щоб "возз'єднатися" з "канонічною" УПЦ, мирянин УПЦ КП (якщо він був охрещений священником Київського Патріархату) має повторно (!) прийняти таїнства хрещення, що суворо заборонено священними канонами та суперечить Символу віри ("Вірую... в одне хрещення на відпущення гріхів"). Згідно зі священними канонами Православної Церкви, таїнство хрещення не має повторюватися навіть у тому випадку, коли воно було здійснено розкольниками (1 правило св. Василя Великого).

Що ж, митрополит Володимир може мати власну думку щодо канонічного стану РПЦЗ. Однак у Церкві не може бути подвійних стандартів. Відповідальні церковні ієрархи мають виносити канонічні оцінки на основі об'єктивних богословських критеріїв, а не виходячи з пропагандистських інтересів або суб'єктивних міркувань.

Як виглядає справа з точки зору об'єктивного канонічного аналізу? Пригадаймо ті аргументи, які традиційно використовувались РПЦ для того, щоб довести, що Київський Патріархат нібито перебуває в розколі:

1. Не існує євхаристійного спілкування між УПЦ Київського Патріархату та Помісними Православними Церквами;

2. Існують канонічні заборони священноначалія РПЦ щодо єрархії УПЦ Київського Патріархату.

3. УПЦ Київського Патріархату перебуває в євхаристійному спілкуванні з церковними юрисдикціями, які традиційно вважаються світовим Православ'ям "розкольницькими".

4. Апостольське спадкоємство в УПЦ КП є сумнівним, оскільки хіротонії, які звершувалися єпископом Філаретом та єпископом Яковом, мали місце після того, як на них були накладені канонічні санкції.

Ми свідомо утримуємося від того, щоб полемізувати з цими аргументами представників Російської ПЦ. Натомість спробуємо об'єктивно розглянути стан РПЦЗ, виходячи з тих "доказів" перебування УПЦ Київського Патріархату в розколі, що, зазвичай, наводяться каноністами РПЦ.

1. Якщо до Другої світової війни Зарубіжному Синоду надавала опіку Сербська Патріархія, то в повоєнний час РПЦЗ не перебувала в нормальному канонічному спілкуванні з жодною Помісною Православною Церквою. Крім того, РПЦЗ офіційно визнавала ці Церкви безблагодатними та єретичними, оскільки вони прийняли новий стиль та брали участь у екуменічному русі.

2. 22 червня 1934 р. рішенням Священного Синоду РПЦ на єпископат та кліриків РПЦЗ наклали колективну заборону в священнослужінні. Отже, якщо стосовно ієрархів РПЦЗ та УПЦ Київського Патріархату й були застосовані різні канонічні санкції, вони однаково позбавляють права здійснення священнослужіння. Тому, якщо чітко дотримуватися норм канонічного права (на якому постійно ґрунтується Московський Патріархат стосовно УПЦ Київського Патріархату та УАПЦ), то всі священнодійства РПЦЗ після 22 червня 1934 р. мають бути кваліфіковані як такі, що здійсненні поза церковною огорожею, тобто позбавленні благодаті.

3. Дійсно, УПЦ КП перебуває у євхаристійному спілкуванні з Македонською та Чорногорською Церквами, які належать до тієї родини Православних Церков, які не входять у диптих. Однак, якщо вважати, що спілкування з ними є доказом того, що УПЦ КП є розколом, то той самий еклезіологічний статус необхідно застосувати й до РПЦЗ, яка впродовж 1969-1978 рр. перебувала у євхаристійному спілкуванні з грецькими старостильниками, з 1992 – з старостильницькими Церквами Румунії, а з 1994 р. – старостильницькими Церквами Греції й Болгарії. Виникає питання, чому спілкування з позадиптихальними Церквами Македонії та Чорногорії робить УПЦ КП "розкольницькою", а спілкування з старостильницькими Церквами Румунії, Греції та Болгарії не призводить до аналогічного результату відносно РПЦЗ?

4. Єпископські хіротонії, які було звершено в Україні "колишніми" єпископами РПЦ Філаретом Денисенко, Яковом Панчуком та Андрієм Гораком, дійсно мали місце після того, як на цих єпископів було накладено канонічні санкції з боку РПЦ, до якої вони раніше належали. Однак, якщо вважати, що завдяки цим канонічним санкціям було ушкоджено апостольське спадкоємство в УПЦ КП, то варто не забувати також, що воно ушкоджене і в РПЦЗ, де хіротонії відбувалися після накладення заборони в священнослужінні на клір РПЦЗ.

Таким чином, порівняльний канонічний аналіз свідчить про те, що або розколом є й РПЦЗ, й українські автокефальні юрисдикції; або ж ані РПЦЗ, ані УПЦ КП не є насправді схизматичними церквами, а лише перебувають у зовнішньому розділенні із іншими православними спільнотами.

Логіка Москви зрозуміла. Однак ця логіка наскрізь політична. Об'єднання Московського Патріархату та РПЦЗ є можливим, бо РПЦЗ згодилася на суттєвий компроміс – визнати над собою владу Патріарха Олексія та Синоду РПЦ. Тим паче, що й об'єднання їх в одну юрисдикцію – політичне замовлення російського Президента, який сподівається підвищити імідж Росії. Що ж стосується об'єднання УПЦ та УПЦ КП (або навіть УАПЦ), то тут автоматично постає питання автокефалії. А вона абсолютно небажана для керівництва Московського Патріархату...

Василь СТОДОЛЯ, Proua.com

Шановні читачі, дорогі брати і сестри! Не використовуйте наш часопис у господарських цілях! Якщо газета Вам уже не потрібна – передайте її ближнім або в бібліотеку!

ВОЛИНСЬКІ
ЕПАРХІАЛЬНІ
ВІДОМОСТІ

Свідчення про державну реєстрацію:

ВЛ №219 від 03.08.2004 р.

Віддруковано у МП «Зоря».

м. Луцьк, пр-т Волі, 2, тел.: 8 (03322) 46038

Наклад: 10000. Ціна договірної.

Зам. № 201 від 06.03.2007 р.

ВОЛИНСЬКІ ЕПАРХІАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

часопис Волинської єпархії Київського Патріархату

Передплатний індекс: 91241

Засновник і видавець:

Управління Волинської єпархії Української

Православної Церкви Київського Патріархату.

<http://www.pravoslavja.lutsk.ua>

Адреса редакції: 43025, м. Луцьк,

Градний узвіз, 1. Тел./факс: (0332) 722182

pres-sluzhba@ukr.net

Головний редактор Андрій ГНАТЮК

Редакційна колегія:

Прот. Віталій СОБКО (заст. головного редактора), свящ. Андрій РОТЧЕНКОВ (редактор дитячої сторінки), Ірина ДАЦЮК (художній редактор), Віктор ГРЕБЕНЮК (літературний редактор), Святослав КОНОНЕЦЬ (верстка, ТЗОВ «ІНІЦІАЛ»), Галина МЕЛЬНИК (набір).

При використанні матеріалів часопису для публікації в інших ЗМІ посилання на нього є обов'язковим. Редакція не завжди поділяє позиції авторів публікацій, які несуть відповідальність за достовірність поданої інформації, та залишає за собою право редагувати матеріали або не друкувати їх зовсім. Рукописи не рецензуються і не повертаються, листування з читачами – тільки на сторінках газети.